

Lotta Svärd -järjestö ja Lotta Svärd Säätiö

Lotta Svärd oli naisten vapaaehtoinen, aseeton maanpuolustusjärjestö, joka toimi vuosina 1921–1944. Lottatyö oli monipuolista yhteiskunnallista huoltotyötä ja avustustoimintaa. Järjestössä toimi enimmillään 240 000 naista ja tyttöä. Lottajärjestö lakkautettiin Moskovan välirauhansopimuksen nojalla marraskuussa 1944.

Lottajärjestön huolto- ja avustustyötä jatkamaan perustettiin Suomen Naisten Huoltosäätiö, joka jatkoi naisten työllistämistä ja yhteiskunnallista avustamista myös rauhan ja jälleenrakentamisen aikana. Vuonna 2004 säätiön nimi muutettiin Lotta Svärd Säätiöksi. Lotta Svärd Säätiö haluaa nyt ja tulevaisuudessa kantaa omalta osaltaan vastuuta suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuudesta sekä edistää nuorten kasvamista yhteiskuntavastuuseen.

Pikkulotat

Lottajärjestön puheenjohtaja Fanni Luukkonen ehdotti vuonna 1931, että järjestö ottaisi kokeilumielessä ohjelmaansa nuorisotyön. Ehdotuksen pohjalta suositeltiin paikallisosastoille tyttökerhojen tai tyttöosastojen perustamista. Lottajärjestön tyttötyö laajeni nopeasti ja vuonna 1935 tyttöosastoja oli 512 ja pikkulottia yhteensä 13 066. Pikkulottatoiminta oli suosituinta maaseudulla, etenkin Pohjois- ja Itä-Suomessa sekä Pohjanmaalla. Helsingissä pikkulottatoimintaa oli vähän, johtuen ehkä partiotyön perinteisesti voimakkaasta asemasta kaupungissa.

Lottajärjestön keskusjohtokunnassa tyttötyön johtajana ja organisaattorina toimi aluksi puheenjohtaja Fanni Luukkonen. Vuonna 1938 tyttötyönneuvoksi valittiin maatalous- ja metsätieteiden kandidaatti Saara Forsius.

Lottajärjestön tyttöosastoon saattoi liittyä jokainen 8-vuotta täyttänyt tyttö, jolla oli huoltajan lupa. Jäseneksi pääsyyllä ei asetettu muita ehtoja, esimerkiksi vanhempien kuulumista suojeluskunta- tai lottajärjestöön. Täytettyään 17-vuotta pikkulotalla oli mahdollisuus anoa Lottajärjestön jäsenyyttä. 1930-luvun lopulla pääosa järjestön jäsenistä tulikin juuri tyttöosastoista.

Pukuna pikkulotilla oli samanlainen harmaa puku kuin aikuisillakin järjestön jäsenillä. Pikkulottien merkinä oli Suomen vaakunastakin tuttu heraldinen ruusu. Lakkina käytettiin joko tavallista lottalakkia tai sinistä baskeria, jossa oli piirin tunnus.

Pikkulottien toiminta koostui muun muassa kaksi kertaa kuukaudessa järjestettävistä työilloista, joissa harjoiteltiin jaostotyöskentelyn alkeita. Lääkintäjaostossa kiinnitettiin huomiota yleiseen ja henkilökohtaiseen hygieniaan. Muonitusjaostossa työ käsitti ruoan valmistamista, pöydän kattamista ja tarjoilun alkeiden opastusta. Varusjaostossa opastettiin ompelu- ja korjaustöissä. Keräys- ja kansliajaosto huolehti siitä, että pikkulotat oppivat muun muassa järjestötoiminnan alkeet, kuten kokouksen puheenjohtajan ja sihteerin tehtävät sekä suullisen esityksen perusteet.

Talvisodan aikana pikkulotat järjestivät siirtoväen ja reserviläisten lapsille illanviettoja ja valmistivat heille lahjoja. He kirjoittivat kirjeitä ja joulukortteja tuntemattomille sotilaille ja lähettivät paketteja. Pikkulotat myös kukittivat sankarivainajien arkut sekä hoitivat sankarivainajien hautoja. Lisäksi vanhimmat pikkulotista hoitivat monia aikuisten tehtäviä ja toimivat muun muassa keittiöapulaisina, läheteinä ja puhelinkeskusten hoitajina, vapauttaen näin aikuisia lottia raskaampiin ja vaarallisempiin tehtäviin.

Vuonna 1943 pikkulotista tuli lottatyttöjä. Nimenmuutokseen päädyttiin, koska katsottiin, että varsinkin varttuneempien pikkulottien työ muistutti hyvin paljon aikuisten lottien toimia ja näin nimitys pikkulotta koettiin harhaanjohtavaksi. Jatkosodan aikana tyttöosastot osallistuivat kaikkiin niihin toimiin, joita Lottajärjestö kotirintamalla suoritti. Lottatyttöjen työn merkitys kotirintamalla nousikin erittäin suureksi sota-aikana, kun suurin osa aikuisista tarvittiin maanpuolustustehtäviin. Tyttöosastojen määrä kasvoi tasaisesti vuosien saatossa niin, että vuonna 1943 tyttöosastoja oli 1941, joissa jäseniä yhteensä yli 48 000.

Osa vanhemmista lottatyttöistä suoritti lottakomennusta myös oman kotipaikkakuntansa ulkopuolella, varsinkin viimeisen sotavuoden aikana. Käytännössä kaikki erikoiskoulutuksen saaneet vanhemmat lottatyöt lähetettiin komennukselle, koska lottatyövoimasta oli pulaa etenkin jatkosodan loppuvaiheessa.

Lähde: Vilho Lukkarinen: Suomen lotat (1981)

Lisätietoa: <https://www.perinne.fi> / <https://www.lottasvard.fi> / Seija-Leena Nevala: Lottatyöt ja sotilaspojat (2007).

Lotta Svärdin kultaiset sanat

Tunnetuin versio Lotta Svärdin kultaisista sanoista julkaistiin vuonna 1926. Ne koostuivat kahdestatoista kohdasta, jotka piirsivät kuvan ihannelotasta, jota kohden jokaisen lotan tuli pyrkiä. Erilaisia kultaisia ohjeita ja ponsilausemia tehtiin myös esimerkiksi Martta-järjestössä, Partiossa ja kouluissa.

Lottien kultaiset sanojen tarkoituksena oli luoda yhteishenkeä lottajärjestön sisällä ja ne oli tehty yksinkertaisiksi ja helposti omaksuttaviksi. Kultaiset sanat painettiin koristereunuksella varustetuiksi huonetauluiksi, joita levitettiin järjestön paikallisosastoille eri puolille Suomea.

Pikkulotille luotiin myös omat ”kultaiset sanat”, jotka kiteyttivät pikkulottatyön kasvatukselliset ja käytännölliset tavoitteet. Niiden syvempää merkitystä opeteltiin yhdessä ja ne olivat huoneentauluna monen pikkulotan seinällä.

Pikkulotan kultaiset sanat

1. Rakasta Jumalaa yli kaiken
2. Rakasta sekä palvele kotiasi ja isänmaatasi
3. Huomaa luonnon kauneudessa Luojan suuruus
4. Kunnioita mennyttä ja usko tulevaisuuteen
5. Ole hyvä
6. Suorita ilomielin velvollisuutesi
7. Älä lannistu vaikeuksissa
8. Ole hyvä toveri ja rehellinen ystävä
9. Noudata määräyksiä, alistu kuriin ja käytäydy moitteettomasti
10. Pikkulotta, elä lähimpiesi apuna, ympäristösi ilona, kasva kansallesi kunniaksi.

PIKKULOTTAIN „KULTAISET SANAT”

- 1 Rakasta Jumalaa yli kaiken.
- 2 Rakasta sekä palvele kotiasi ja isänmaatasi.
- 3 Huomaa luonnon kauneudessa Luojan suuruus.
- 4 Kunnioita mennyttä ja usko tulevaisuuteen.
- 5 Ole hyvä.
- 6 Suorita ilmielini velvollisuutesi.
- 7 Älä lannistu vaikeuksissa.
- 8 Ole hyvä toveri ja rebellinen ystävä.
- 9 Noudata määräyksiä, alistu kuriin ja käytäydy moitteettomasti.
- 10 Pikkulotta, elä lähipiirestesi apuna, ympäristösi ilona, kasva kansallesi kunniaksi.

Oppimateriaalit

Lottamuseolla on useita erilaisia oppimateriaaleja, joiden kautta voi tutustua lottien ja pikkulottien historiaan.

Kaikki Lottamuseon oppimateriaalit ja pelit, kuten *Pikkulotta – Valitse oma tarinasi* -peli löytyvät **Verkkomuseo Digilotasta**. [Digilotta.fi](https://digilotta.fi) - [Lottamuseon verkkomuseo](#)

Sodan ja rauhan keskus Muistin **Sodan muisti** -verkkosivulta löytyy omat kokonaisuudet lotista ja pikkulotista. [Lottien sota - Sodan muisti](#) | [Pikkulotat - Sodan muisti](#)

Haluatteko tulla vierailulle Lottamuseoon?

Lue lisää verkkosivuilta [Päiväkodeille ja kouluille - Lotta Svärd Säätiö](#)

Kysymyksiä hakuprosessiin liittyen voi lähettää **Lotta-apu -järjestelmän** kautta. Vastaajina toimivat:

- Anne Nurminen, toiminnanjohtaja, Lotta Svärd Säätiö, puh. 044 744 2020, [anne.nurminen\(at\)lottasvard.fi](mailto:anne.nurminen(at)lottasvard.fi)
- Heli Niemelä, palvelukoordinaattori, Lotta Svärd Säätiö, puh. 044 743 7330 [heli.niemela\(at\)lottasvard.fi](mailto:heli.niemela(at)lottasvard.fi)
- Elina Tarvainen, tutkija, Lottamuseo, puh. 044 705 4755, [elina.tarvainen\(at\)lottasvard.fi](mailto:elina.tarvainen(at)lottasvard.fi)